

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ ทั้งจากธุรกิจต่อเนื่องที่กระจายตัวในลักษณะลูกโซ่เพื่อให้บริการ รองรับ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทำให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน สามารถช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นอีกด้วย (ประพันธ์พงษ์, 2551; จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวก็ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมแบบดั้งเดิมมาเป็นแบบสมัยใหม่ เกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรธรรมชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และยังมีเขตแดนเชื่อมโยงกับประเทศพม่า จึงมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีเฉลี่ยปีละประมาณ 5 ล้านคน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีมีความได้เปรียบของของระยะทางที่ใกล้กรุงเทพมหานคร ประกอบกับภาวะราคาน้ำมันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนไทยนิยมมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีระยะใกล้มากยิ่งขึ้น ตลอดทั้งจังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อรณรงค์และกระตุ้นให้เกิดการเดินทางมายังจังหวัดกาญจนบุรีอย่างต่อเนื่อง อาทิ งานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว เทศกาลอาหารอร่อย พลอยดีเมืองกาญจน์ เป็นต้น โดยจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงแรม และผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดกาญจนบุรีที่เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1.1) การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลากหลายประเภท ซึ่งหนึ่งในนั้นคือสถานที่พักแรม อาทิ โรงแรม เกสเฮาส์ รีสอร์ท นอกจากนี้กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติ

วัฒนธรรม วิถีดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้กลายเป็นสินค้าสำคัญของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ในประเทศไทยให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ที่พักแบบโฮมสเตย์เริ่มมีความสำคัญต่อการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553: ระบบออนไลน์)

ตารางที่ 1.1 จำนวนโรงแรม และผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2548 – 2550

รายการ	2548 (2005)	2549 (2006)	2550 (2007)
จำนวนโรงแรม (แห่ง)	254	271	297
จำนวนห้องพัก (ห้อง)	8,766	8,913	9,520
จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน ^{1/}	4,560,426	4,670,558	4,791,756
ชาวไทย	4,246,692	4,388,018	4,452,740
ชาวต่างประเทศ	313,734	282,540	339,016
จำนวนนักท่องเที่ยว ^{2/}	1,508,586	1,560,122	1,613,043
ชาวไทย	1,414,788	1,464,352	1,486,559
ชาวต่างประเทศ	93,798	95,770	126,848
จำนวนนักท่องเที่ยว ^{3/}	3,051,840	3,110,436	3,187,713
ชาวไทย	2,831,904	2,923,666	2,966,181
ชาวต่างประเทศ	219,939	186,770	212,532

^{1/} ผู้มาเยี่ยมเยือน หมายถึง นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

^{2/} นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปเยือนจังหวัดนั้น โดยวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่การเดินทางไปประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนในท้องถิ่นภูมิภาคนี้ หรือศึกษาอยู่จังหวัดนั้น ทั้งนี้ต้องพำนักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน

^{3/} นักทัศนาจร หมายถึง ผู้มาเยี่ยมเยือนที่ไม่พักค้างคืน

ที่มา : สำนักสถิติจังหวัดกาญจนบุรี (2552) และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคกลางเขต 1 จังหวัดกาญจนบุรี, 2552 (อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2552: หน้า 4-6)

ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นตำบลที่ประกอบด้วยชนเผ่า 5 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง มอญ พม่า ลาว และคนเมืองซึ่งมีความโดดเด่นในด้าน ประเพณี วัฒนธรรม เป็นอย่างมากและยังคงถือปฏิบัติตามวิถีดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา ทำให้มีความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับในตำบลห้วยเขย่งมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ ได้แก่ พุททองปลิง, พุทราจีน, บึงน้ำทิพย์, ต้นไม้ยักษ์, ถ้ำ 28, โป่งพุร้อน, ฟอสซิลหอย 280 ล้านปี และน้ำตกสายรุ้ง ซึ่งถือสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถสร้างให้เกิดประโยชน์ทางการท่องเที่ยวและสร้างให้เกิดเป็นรายได้ชุมชน ทำให้ตำบลห้วยเขย่ง เริ่มมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของว่าตำบลห้วยเขย่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีความพร้อมของคณะทำงานในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ องค์กรบริหารส่วนตำบล สภาผู้นำ รวมทั้งผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้าน (วิสุทธิและรังสิมา, 2550)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนงานโครงการหลวง เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูงในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การพึ่งพาตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้จากโครงการหลวง นำต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนของโครงการหลวงไปปรับใช้เหมาะสมกับสภาพของสังคม ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม สร้างเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในปัจจุบันมีชุมชนหลายๆแห่งในพื้นที่ของโครงการขยายผลโครงการหลวงที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ของตนเอง โดยมีชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมที่ชุมชนสามารถนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว เพื่อสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตออกมา ผ่านทางแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป โดยชุมชนได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรม และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และจากการประเมินสภาพการด้านท่องเที่ยวในปัจจุบัน ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม การได้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่น่าสนใจ และนำไปสู่การทำงานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน และหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างบูรณาการและเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อชุมชนต่อไป

จากความร่วมมือดังกล่าวทำให้ชุมชนตำบลห้วยเขย่งได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีขึ้นในปี 2552 โดยมีภารกิจที่พักรของชุมชนที่มุ่งเน้นการให้บริการตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการ

ท่องเที่ยวและกีฬา และมีเป้าหมายที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานดังกล่าว แม้ว่าในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลห้วยเขย่งจะมีที่พักแบบโฮมสเตย์น้อยราย และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการที่พักของผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ทที่มีอยู่ภายในชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากนั้นได้เพิ่มจำนวนโฮมสเตย์มากขึ้นและเริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการประชุมของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่งทำให้ทราบว่าในด้านการจัดการการตลาดของธุรกิจการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง ยังขาดการจัดการที่เป็นระบบ ทั้งยังขาดผู้ที่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน ทั้งในเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และปัญหาความต้องการของตลาดที่ไม่แน่นอน ทำให้ชาวบ้านเกิดความกังวลสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อจะรักษาจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้ามาใช้บริการในธุรกิจท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่งอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่นำเอากลยุทธ์ทางด้านการตลาดมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงได้รับของคนในชุมชน (กลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง, 2551) ในเบื้องต้นผู้ศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เห็นว่าควรทำการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักแรมโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง เพื่อให้ทราบว่าโฮมสเตย์ในตำบลห้วยเขย่งมีการบริหารจัดการที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด พร้อมกันนี้ได้ศึกษาการดำเนินงานของโฮมสเตย์ตำบลห้วยเขย่งในปัจจุบัน เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานที่ผ่านมา ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารั้ครั้งนี้จักเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่งและผู้ทำธุรกิจโฮมสเตย์ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือแม้แต่ผู้ที่สนใจนำไปใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสถานที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบสภาพการดำเนินการธุรกิจโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง
2. เพื่อทราบพฤติกรรม ทักษะคิดและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโฮมสเตย์
3. เพื่อทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโฮมสเตย์

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. กลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลจากการศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วย

แข่ง ในการวางกลยุทธ์การจัดการธุรกิจโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวของตำบลห้วยเขย่งให้มีความยั่งยืน

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (สพวส.) ในการดำเนินการพัฒนาธุรกิจโฮมสเตย์โดยชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบอื่นของสถาบันฯ เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ดีขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกที่จะศึกษาถึงโครงสร้างการจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่ามะเดื่อ หมู่ที่ 2 บ้านปากลำปีลือก หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเขย่ง หมู่ที่ 4 บ้านประจำไม้ หมู่ที่ 5 บ้านไร่ป่า หมู่ที่ 6 บ้านไร่ หมู่ที่ 7 บ้านห้วยปากคอก และหมู่ที่ 8 บ้านรวมใจ

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง คำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่าง 165 คน ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวที่พักในโฮมสเตย์ 115 คน และพักรีสอร์ท 50 คน โดยอ้างอิงจากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่งปี 2552

ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และมีตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโฮมสเตย์ในตำบลห้วยเขย่งในด้านการจัดการ ด้านที่พักโฮมสเตย์ ด้านการบริการ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านราคา ด้านแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์

1.5 นิยามศัพท์

โฮมสเตย์ (ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท) หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องพักร่วมกับเจ้าของบ้านชายคาเดียวกัน และศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร

กลุ่มท่องเที่ยวตำบลห้วยเขย่ง หมายถึง กลุ่มผู้ให้บริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในตำบลห้วยเขย่ง ที่ให้บริการที่พักโฮมสเตย์ในตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่ามะเดื่อ หมู่ที่ 2 บ้านปากลำปีลือก หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเขย่ง หมู่ที่ 4 บ้านประจำไม้ หมู่ที่ 5 บ้านไร่ป่า หมู่ที่ 6 บ้านไร่ หมู่ที่ 7 บ้านห้วยปากคอก และหมู่ที่ 8 บ้านรวมใจ

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางหรือกำลังท่องเที่ยวและพักแรมค้างคืนแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืนในโฮมสเตย์ หรือรีสอร์ทในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง จังหวัดกาญจนบุรี

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

